

شناسایی و طبقه‌بندی تنگناها و چالش‌های فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای در نظام اداری

محمد طالقانی^{۱*}، مهران مهدی‌زاده^۲

^۱ دانشیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رشت، گروه مدیریت صنعتی، گیلان، ایران (عهده‌دار مکاتبات)

^۲ کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان، گروه مدیریت صنعتی، گیلان، ایران

تاریخ دریافت: آذر ۱۳۹۴، اصلاحیه: بهمن ۱۳۹۴، پذیرش: اردیبهشت ۱۳۹۵

چکیده

تحقیق و توسعه محور اصلی ساختار نظام اداری کشور و توسعه پایدار و متوازن است؛ در برنامه پنجم و ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران نیز بر کارآمد کردن نظام تحقیق و توسعه برای تبدیل ایده‌ها به محصولات یا خدمات و استفاده از نتایج فعالیت‌های پژوهشی توسط سازمان‌ها، تأکید شده است؛ با این حال، چالش‌های بسیاری پیش‌روی فعالیت‌های پژوهشی و کاربردی کردن دستاوردهای آن در دستگاه‌های اجرایی کشور وجود دارد. در این راستا، هدف پژوهش حاضر شناسایی و دسته‌بندی چالش‌های مذکور و ارائه راهکارهای عملی در نظر گرفته شد؛ بنابراین پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و برحسب نحوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جهت تحقق هدف پژوهش، علاوه بر مطالعات کتابخانه‌ای که طی آن چالش‌های پیش‌روی فعالیت‌های پژوهشی و بکارگیری دستاوردهای آن از طریق مروری بر ادبیات تحقیقات داخلی و خارجی شناسایی شد؛ مطالعات میدانی نیز از طریق تکنیک دلفی (توزیع پرسشنامه‌ی تخصصی ۵ سؤالی میان مدیران و کارشناسان پژوهشی دستگاه‌های اجرایی استان گیلان به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند از نوع قضاوتی) صورت گرفت. یافته‌ها نشان داد، وضعیت موجود فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای در دستگاه‌های اجرایی استان گیلان در حد متوسطی قرار دارد؛ همچنین براساس اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شده، ۱۰۱ چالش و تنگنا شناسایی و براساس دیدگاه کارشناسان پژوهشی دستگاه‌ها و به روش کیفی مفهوم‌سازی داده‌بنیاد در ۷ دسته اصلی چالش‌های فردی-شخصی، علمی و فنی، مدیریتی، درون‌سازمانی، برون‌سازمانی، بین-سازمانی و چالش ناشی از کیفیت تحقیق و توسعه، چالش‌های پیش‌روی فعالیت پژوهشی و کاربردی کردن آنها، دستگاه‌های اجرایی استان گیلان

کلمات کلیدی: نظام تحقیق و توسعه، چالش‌های پیش‌روی فعالیت پژوهشی و کاربردی کردن آنها، دستگاه‌های اجرایی استان گیلان

۱- مقدمه

زیرا در دنیای کنونی، پژوهش محور پیشرفت و توسعه علمی محسوب گردید و به عنوان شاخص اصلی تحرک و پویایی یک جامعه شناخته شده است و در سطحی بالاتر تحقیق و توسعه را به عنوان فرایند تبدیل اندیشه‌ها به تولیدات جدید و با کیفیت‌تر شدن تولیدات موجود و کلید رقابت در دنیای مدرن یاد می‌کنند؛ زیرا وظیفه‌ی تحقیق و توسعه تأمین دانش مورد نیاز برای تصمیم‌گیری مؤثر، مهم و بهتر جهت تولید محصولات و ارائه خدمات و تجارت با کمترین هزینه و بیشترین منفعت است. بنابراین با افزایش شدت رقابت جهانی، ارتقای توانمندی‌های علمی و فناوری به راهبردی انکارناپذیر تبدیل شده و پیشرفت در این زمینه‌ها اجتناب‌ناپذیر است؛ پیشرفتی که بستگی به ۲ عامل اصلی دارد: اول، افزایش ظرفیت خلاقیت، نوآوری و ابتکارات از طریق سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه؛ و دوم، برقراری ارتباط بین نتایج حاصل از تحقیق و توسعه با نیازها. البته این ۲ عامل در پی هم می‌آید، یعنی ابتدا باید تحقیقات و پژوهش‌هایی برای شناسایی مسائل و مشکلات و متعاقباً یافتن راهکار صورت گیرد؛ سپس از نتایج بدست آمده به واسطه تحقیقات صورت گرفته که به صورت راهکارها و برنامه‌های عملیاتی هستند، باید متناسب با نیازهای سازمان و جامعه بهره‌برداری نمود. در

با توجه به پیشینه تاریخی کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته، این پرسش مطرح می‌شود که چرا برخی اقتصادهای دنیا رشد و توسعه را دیرتر شروع کرده‌اند ولی در زمان کوتاه‌تری به سطح کشورهای قبلاً توسعه‌یافته رسیده‌اند؟ آیا سرعت رشد این کشورها سریع بوده است و یا اینکه رشد کشورهای توسعه‌یافته قبلی، کند شده است؟ پاسخ این است که امروزه دانش چرخ‌های اقتصاد کشورها را به حرکت در می‌آورد و سازمان‌ها برای افزایش اثربخشی و توان رقابتی خود به سمت دانش‌روی آورده‌اند؛ چرا که دانش یک منبع سازمانی حیاتی است که در فضای رقابتی و اقتصاد پویا، مزیت رقابتی قابل توجهی فراهم می‌آورد. بنابراین در جامعه فراصنعتی امروز، دانش به یک منبع استراتژیک تبدیل گردیده و از آن به عنوان یکی از عوامل موفقیت سازمانی و رقابت‌پذیری یاد می‌شود و در این راستا، متداول‌ترین شیوه حرکت به سمت جامعه دانشی، توجه به فعالیت‌های تحقیقاتی و فناوری‌های پیشرفته است.

* m.taleghani454@yahoo.com

الزامات چشم‌انداز، تنظیم و تعیین می‌گردید، این سیاست‌ها و اهداف به صورت کامل مراعات شد. بدین ترتیب که طی سال‌های اخیر توجه ویژه‌ای به امر گسترش تحقیق صورت گرفته به گونه‌ای که در برنامه‌های سوم و چهارم توسعه کشور عنایت خاصی به امر تحقیقات در بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی گردیده و در برنامه پنجم توسعه نیز بر افزایش بودجه تحقیق و پژوهش، کارآمد کردن نظام تحقیق و توسعه برای تبدیل ایده‌ها به محصولات و استفاده از نتایج فعالیت‌های تحقیقاتی توسط سازمان‌ها، تأکید شده است؛ بدین ترتیب که در کشور ایران توسعه‌ی دانایی محور از ارکان برنامه چشم‌انداز بیست ساله به شمار آمده و در فصل دوم قانون برنامه پنجم توسعه در بندهای «د» و «ه» ماده ۱۶، ماده ۱۷ به طور کامل و بندهای «ز»، «ط» و «ی» ماده ۱۸، نسبت به برنامه چهارم توسعه تأکید بیشتری بر کاربردی کردن و تجاری‌سازی نتایج پژوهشی، حمایت از فرایند آن و استفاده از یافته‌های علمی و فناوری در توسعه کشور شده است [۱۰]. اما اینکه آیا با توجه به تأکیدات و سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در راستای تحقیق و توسعه، سازمان‌ها توانسته‌اند از دستاورد پژوهش‌های کاربردی بهره‌برداری نمایند یا خیر و یا تاکنون از همین بودجه تخصصی استفاده کرده‌اند یا خیر؛ سؤالی است که ذهن بسیاری از مسئولان و سیاست‌گذاران کشوری و استانی را به خود مشغول کرده و اغلب بر سر این موضوع توافق دارند که فعالیت تحقیق و توسعه که به عنوان فرایندی نظام‌مند و متشکل از شناسایی نیاز، پیدایش اندیشه‌ها، آفرینش، طراحی، تولید، معرفی و انتشار یک خدمت، محصول و فرایند یا نظام فناورانه‌ی جدید تعریف می‌شود، به دلیل وجود برخی چالش‌های درونی و بیرونی، به طور ناقص و ابتر باقی مانده است. به دیگر سخن، تحلیل‌گران و کارشناسان معتقدند فاصله زمانی تبدیل یافته‌های علمی به کاربرد و دانش عملی در جهت توسعه‌ی دانایی محور بالاست و اکنون بیش از هر زمان دیگر این پرسش مطرح است که چرا بخش تحقیقات از رشد و بالندگی کافی برخوردار نیست؟

برای پاسخ به این سؤال، باید چالش‌های پیش روی رشد فعالیت‌های پژوهشی و کاربردی کردن دستاوردهای پژوهشی شناسایی و طبقه‌بندی شوند؛ زیرا به طور مسلم با شناخت تنگناها و چالش‌های موجود در مسیر علوم و فناوری، می‌توان گامی مؤثر در ارائه راهکارهای توسعه‌ای برداشت. برای این منظور، دستگاه‌های اجرایی استان گیلان به صورت پایلوت با هدف شناسایی و دسته‌بندی چالش‌های پیش‌روی فعالیت‌های پژوهشی و کاربردی کردن دستاوردهای آن مورد مطالعه قرار گرفتند و قرار بر این شد برای دستیابی به هدف تحقیق به سؤالات زیر پاسخ داده شود.

- از دیدگاه محققان پیشین، چه چالش‌ها و تنگناهایی پیش روی فعالیت‌های پژوهشی و بکارگیری یافته‌های آن وجود دارد؟
- از دیدگاه کارشناسان دستگاه‌های اجرایی استان، در راستای انجام فعالیت‌های پژوهشی بهره‌برداری از نتایج پژوهش‌های علمی و کاربردی، چه چالش‌هایی (اعم از اقتصادی، سیاسی، قانونی- نظارتی، فناوری، اجتماعی، فرهنگی و ...) وجود دارد؟
- چه راهکارهایی می‌توان در راستای بهبود انجام فعالیت‌های پژوهشی و بهره‌برداری از یافته‌های کاربردی آن می‌توان ارائه نمود؟

این راستا، مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و مسئولان کشور نیز به دفعات بر این موضوع تأکید کرده‌اند که اهتمام در امر پژوهش، تحقیقات و نوآوری یکی از مهمترین عوامل اصلی توسعه و پیشرفت هر کشوری به شمار می‌آید و گسترش پژوهش و فناوری در مؤسسات دولتی و مراکز تحقیقاتی کشور و در نتیجه تبدیل ایده به محصول منجر به اخذ تصمیمات استراتژیک مبتنی بر واقعیات و حل مسائل نظام اداری و اجرایی گردیده و نهایتاً توسعه همه‌جانبه کشور را فراهم خواهد آورد. زیرا نظام اداری در ایران با توجه به نقش گسترده و مؤثری که در انجام امور دارد؛ یکی از زیرساخت‌های مهم توسعه محسوب می‌شود که بی‌توجهی به آن موجب آسیب‌های جبران‌ناپذیری در مسیر تحقق آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران، تحقیق برنامه‌ها، رضایت مردم و... می‌شود [۱۱].

از طرفی، اهمیت دادن به امر تحقیقات و افزایش فعالیت‌های پژوهشی در کشور سبب توسعه و پیشرفت شده و خودکفایی و استقلال واقعی را برای آن مملکت به ارمغان می‌آورد [۶] و موفقیت و توسعه یک کشور بر اینکه مدیران و برنامه‌ریزان آن به چه میزان از تحقیقات جهت اتخاذ تصمیم‌هایشان بهره می‌گیرند، بستگی دارد [۲۱]. چنانکه جوامع پیشرفته، موفقیت خود را بیش از هر چیز مرهون گسترش، تعمیق و ارتقای تحقیقات می‌دانند؛ و آمارها نیز شکاف اصلی بین کشورهای پیشرفته و در حال توسعه یا توسعه نیافته، را ریشه در تفاوت بسترهای تحقیقاتی آنها می‌دانند. چرا که توسعه به صورت ناگهانی و به یکباره اتفاق نمی‌افتد، بلکه فرایندی است طولانی مدت که در نتیجه تحقیق و بهره‌برداری بهینه از علوم و فناوری به سرانجام می‌رسد [۹]. در این راستا، نگاهی به گزارش رقابت‌پذیری جهانی انجمن اقتصاد جهانی^۱ در چهار دوره اخیر یعنی، ۲۰۱۱-۲۰۱۰ و ۲۰۱۲-۲۰۱۱، ۲۰۱۳-۲۰۱۲ و ۲۰۱۴-۲۰۱۳، ۲۰۱۶-۲۰۱۵ رتبه ایران در سرمایه‌گذاری سازمان‌ها در تحقیق و توسعه را به ترتیب ۱۰۷ (از ۱۳۹ کشور)، ۱۰۲ (از ۱۴۲ کشور)، ۹۷ (از ۱۴۴ کشور)، ۱۱۰ (از ۱۴۸ کشور) و ۱۰۵ (از ۱۴۰ کشور) نشان می‌دهد که این رتبه‌های نامناسب باعث شده است که ایران در عرصه نوآوری، پیشرفت و توسعه رتبه‌های ۸۲، ۸۳، ۷۷ و ۸۶ را کسب نماید و در پی آن در رقابت‌پذیری جهانی نیز نتواند در طی این سال‌ها در جایگاهی بهتر از ۶۹، ۶۲، ۶۶، ۸۲ و ۹۰ در مقایسه با سایر کشورها بایستد [۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸]؛ و همانطور که مشاهده می‌شود نحوه‌ی پیشرفت آن با نوسان و نزول نیز همراه بود است.

بنابراین می‌توان به یقین مدعی شد که امروزه نقش مهم و کلیدی پژوهش در توسعه همه جانبه و پایدار علم و فناوری بر هیچ کس پوشیده نیست و فعالیت‌های پژوهشی، پیوندی محکم با توسعه و پیشرفت جوامع دارد و تحقق اهداف و برنامه‌های توسعه بر پایه تحقیقات علمی استوار بوده و پژوهش بستری مناسب جهت بروز خلاقیت و نوآوری و دستیابی به توسعه درون‌زا است.

در ایران نیز با توجه به اینکه در تدوین و تصویب برنامه‌های توسعه و بودجه‌های سالیانه، بایستی شاخص‌های کمی کلان از جمله رشد فرهنگ و آموزش و پژوهش متناسب با سیاست‌های توسعه و اهداف و

1. World Economic Forum

دانش مربوط به انسان، فرهنگ، جامعه و استفاده از این دانش برای کاربردهای جدید است. به بیانی دیگر، تحقیق و توسعه، فرایند تبدیل اندیشه‌ها به تولیدات جدید و با کیفیت‌تر شدن تولیدات موجود است [۱].

همچنین تحقیق و توسعه عبارتست از کار خلاق که به طور منظم برای افزایش ذخیره علمی و دانش فنی و نیز استفاده از این دانش در اختراع و طرح کاربردهای جدید، انجام می‌شود. در یک تعریف جامع‌تر، مجموعه فعالیت‌های بدیع، خلاق، نوآورانه، نظام‌یافته و برنامه‌ریزی شده‌ای که به طور کلی با هدف گسترش مرزهای شناخت علمی و گنجینه‌ی دانش انسان و جامعه انسانی و کاربرد این دانش در عرصه‌های گوناگون برای بهبود زندگی جامعه انسان و به طور خلاصه در جهت نوآوری و ایجاد فرآورده‌ها، فرایندها، وسایل، ابزار، نظام‌ها، خدمات و روش‌های جدید (بهبودیافته) صورت پذیرد را تحقیق و توسعه گویند [۴].

از دیدگاهی دیگر، تحقیق و توسعه عبارتست از شناسایی نیاز یا استعداد، پیدایش اندیشه‌ها، آفرینش، طراحی، تولید، معرفی و انتشار یک محصول و فرایند یا نظام فناورانه‌ی جدید [۸].

۲-۵ انواع تحقیق و توسعه و رابطه آنها با یکدیگر

مؤسسه OECD^۳، در گزارشی تحت عنوان سنجش دانش و فعالیت‌های فنی، فعالیت‌های تحقیق و توسعه را به سه دسته تحقیقات پایه، تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای تقسیم کرده است.

تحقیقات پایه^۴: این تحقیقات دارای علمی معین و یا کاربردی مشخص نیستند و فرضیه‌های جدید، نظریه‌ها و قوانین کلی را ارائه می‌نمایند. نتایج حاصل از این تحقیقات معمولاً غیر قابل مبادله‌اند و در نشریات علمی به چاپ می‌رسند و یا در اختیار مراکز پژوهشی قرار می‌گیرند. تحقیقات پایه خود به دو دسته تحقیقات پایه محض و تحقیقات پایه جهت‌دار تقسیم می‌شوند.

تحقیقات کاربردی^۵: این تحقیقات، تحقیقاتی ابتدایی هستند که به منظور به دست آوردن دانش علمی و یا فن جدید، صورت می‌گیرند و از ابتدا به سمت یک هدف علمی مشخص، سوق داده می‌شوند. نتایج تحقیقات کاربردی که معمولاً در پی تعیین کاربردهای معین برای یافته‌های تحقیقات پایه است، اساساً به منظور افزایش کارایی یک محصول، فرایند یا سیستم‌ها و روش‌ها به کار گرفته می‌شود.

تحقیقات توسعه‌ای^۶: عبارت است از کاربرد دانش علمی به منظور تولید مواد، ابزار، محصولات، فرایندها، سیستم‌ها و یا خدمات جدید. تحقیقات توسعه‌ای، کاری منظم است که با استفاده از دانش به دست آمده از تحقیقات کاربردی، به سمت تولید یا خدمت هدایت می‌شود [۴].

برای پاسخ به سؤالات فوق، چارچوبی برای پژوهش در نظر گرفته شد؛ بدین ترتیب که ابتدا، باید مطالعات کتابخانه‌ای برای مروری بر مبانی نظری و پیشینه تحقیق و شناسایی چالش‌های پیش روی فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای از دیدگاه محققان پیشین انجام شود؛ دوم، آسیب-شناسی از دستگاه‌ها به کمک تکنیک دلفی صورت گیرد؛ سوم، چالش‌ها به کمک روش کیفی مفهوم‌سازی بنیادی طبقه‌بندی شود؛ و در نهایت، راهکارهایی برای رفع چالش‌ها و تنگناها ارائه شود.

۲- ادبیات پژوهش

۲-۱ مفهوم چالش یا تنگنا

بر اساس واژه‌نامه کمبریج^۱، چالش یا تنگنا، شرایطی است که در هنگام رویارویی با آن نیاز به تلاش‌های ذهنی و فیزیکی از سوی انسان‌ها به منظور انجام موفقیت‌آمیز عمل مورد نظر می‌باشد. ذوعلم در سال ۱۳۸۴، چالش را «شرایط و وضعیت جدیدی که مسیر آینده را از بیرون مورد هجوم قرار داده، حفظ تعادل آن را دچار مشکل و مستلزم تلاشی سخت و سرنوشت‌ساز می‌سازد»، تعریف نمود. خصوصیات «چالش»، در این تعریف عبارتند از: (۱) عینی بودن، (۲) جدید بودن وضعیت، (۳) ناظر به آینده، (۴) بیرونی بودن و غیرارادی بودن آن، و (۵) اقتضای تلاشی سخت و تعیین‌کننده.

۲-۲ مفهوم تحقیق

تحقیق روندی است فعالانه و سامان‌مند برای کشف، تعبیر و بازنگری پدیده‌ها، رخدادها و فرضیات که برای استفاده از پدیده‌های موجود برای دست یافتن به راهکارهای علمی و فناوری به کار می‌رود [۹]. تحقیق یا پژوهش، فرایندی نظام‌مند برای خلق دانش نوین تعریف شده که به عنوان ابزاری قوی برای فراهم‌سازی یا ارائه‌ی اطلاعات جهت تدوین سیاست‌ها عمل می‌کند؛ پس ترویج و انتشار اثربخش نتایج تحقیقات به سیاست‌مداران، یکی از اهداف هر تحقیق به شمار می‌آید [۲۱].

۲-۳ تعریف به‌کارگیری تحقیق

بکارگیری پژوهش را می‌توان بهره‌گیری از دانش اثبات‌شده از طریق تحقیق و پژوهش در راستای آسیب‌شناسی و رفع چالش‌ها در زمینه مورد بررسی تعریف کرد. این بهره‌گیری از دانش از ایجاد آگاهی از مسائل و مشکلات آغاز و تا اصلاح سیاست‌ها موجود یا ایجاد سیاست‌های جدید و بهبود فعالیت‌های خاص را شامل می‌شود [۲۹].

۲-۴ تعریف تحقیق و توسعه

تعاریف متعددی برای تحقیق و توسعه^۲ عنوان شده است، که برخی از آنها به شرح زیر می‌باشند:

تحقیق و توسعه، هرگونه فعالیت منسجم و خلاق در جهت افزایش سطح

3.OECD: The Organisation for Economic Co-operation and Development

4. Basic Research

5. Applied Research

6. Experimental Development

1.Kambridge Dictionary

2. Research and Development: R&D

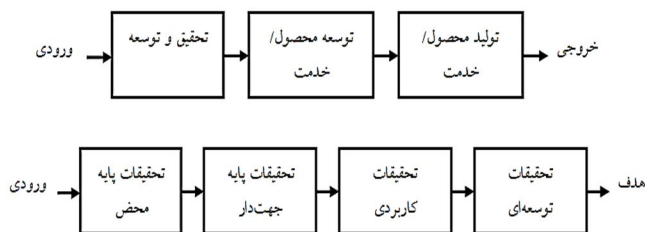
قورچیان در سال ۱۳۸۳ در مطالعه‌ای، چالش‌های کلان مؤثر بر روند فعالیت‌های پژوهشی و تولید علم در ایران را در هفت دسته کلی: سیاسی، فرهنگی-اجتماعی، آموزشی، مدیریتی، اقتصادی، قانونی، و جهانی-بین‌المللی دسته‌بندی نمود. به زعم وی حاکمیت روند آموزشی بر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و فقدان ارتباط مستمر آموزش و پژوهش در کشور و نبود ارتباطات منسجم با بیرون از دانشگاه از تنگناها و چالش‌های موجود در این حوزه است [۷].

هداوندی در سال ۱۳۸۳، چالش‌های اساسی پژوهش و توسعه علمی در ایران را در ۹ دسته تنگنا و چالش سیاسی، فرهنگی، مدیریت مؤسسات علمی پژوهشی، سیستم اطلاع‌رسانی و تبادل علمی، اعتبارات تحقیقاتی، عدم مشارکت با بخش خصوصی، ساختار تحقیقاتی دانشگاه‌ها، انگیزه پژوهشگران، دولتی بودن پژوهش و نیروی پژوهشگر بیان می‌کند. وجود ضعف در سواد علمی و توانمندی‌های پژوهشی نیز از جمله عوامل کاهنده و بازدارنده‌ای است که هم در انجام و هم در کاربست نتایج فعالیت‌های پژوهشی تأثیرگذار است [۱۳].

عرب مازار و همکاران در سال ۱۳۸۸، چالش‌های پیش روی واحدهای تحقیق و توسعه در سازمان‌های دولتی را چنین معرفی کردند: (۱) اعتماد و باور ضعیف مدیریت سازمان به امر تحقیق؛ (۲) غیرمرتبط بودن رشته تحصیلی و سابقه تخصصی مدیران واحدهای تحقیقاتی؛ (۳) ضعف پژوهش‌های انجام شده توسط محققین خارج از سازمان‌ها؛ (۴) مشکلات جذب و نگهداری نیروهای کیفی در بخش پژوهش؛ (۵) عدم مقبولیت واحدهای تحقیقاتی از طرف سایر واحدهای اجرایی سازمان؛ (۶) ساختار سازمانی نامناسب؛ (۷) ضعف سیستم اطلاع‌رسانی و دسترسی به آمار و اطلاعات و نتایج مطالعات و تحقیقات انجام شده؛ (۸) فرایند طولانی تعیین اولویت‌ها، بررسی و تصویب طرح‌های پیشنهادی و در نهایت ارزیابی طرح‌های انجام شده؛ (۹) نبود مشارکت و همکاری واحدهای تحقیق و توسعه با واحدهای اجرایی در بکارگیری نتایج طرح‌ها [۵].

سالمی و همکاران در سال ۱۳۸۹ در مقاله‌ای تحت عنوان «شناسایی چالش‌های به کارگیری یافته‌های تحقیقاتی در عملکرد بالینی پرستاران مراکز درمانی کشور» مدعی شدند که اهمیت انتقال دانش و استفاده از نتایج پژوهش برای تصمیم‌گیران بخش سلامت، در کشورهای پیشرفته و در حال پیشرفت در حال افزایش است؛ اما پی بردند که برای امور تحقیقاتی و به کارگیری یافته‌های آنها در عملکرد بالینی کشور چالش‌هایی وجود دارد؛ لذا هدف پژوهش خود را شناسایی چالش‌های به کارگیری یافته‌های تحقیقاتی قرار دادند و پس از شناسایی چالش‌ها، آنها را در ۴ حیطه طبقه‌بندی نمودند که عبارتند از حیطه سازمانی (۸ چالش)، کیفیت تحقیق (۶ چالش)، آگاهی و مهارت پرستاران (۸ چالش) و چالش‌های مربوط به ارائه نتایج تحقیقات و در دسترس بودن آنها (۷ چالش) [۲].

میری غفرازاده و همکاران در سال ۱۳۹۱ در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی چالش‌های مؤثر بر فعالیت‌های تحقیقاتی از دیدگاه اعضای



شکل (۱): فرایند تحقیق و توسعه [۴]

اما همانطور که در شکل (۱) مشاهده می‌شود، تحقیق و توسعه همچون فرایند تبدیل ایده به محصول و خدمت است و در کلیه مراحل آن چه در مرحله تحقیق و چه در مرحله کاربردی کردن دستاوردها چالش‌هایی وجود دارد؛ چالش‌هایی که توسط پژوهشگران داخلی و خارجی بسیاری مورد شناسایی قرار گرفته و در قسمت پیشینه تحقیق به هریک از آنها پرداخته شده است.

۲-۶ پیشینه تحقیق

۲-۶-۱ پیشینه تحقیق داخلی

صافی در سال ۱۳۸۰، محدودیت‌های پژوهشی کشور را در ۱۲ چالش دسته‌بندی کرد. او معتقد است با وجود آنکه محدودیت‌های قانونی و مقرراتی، محدودیت‌های علمی، اطلاعاتی، ارتباطاتی، مالی، سازماندهی و محدودیت‌های ابزاری از جمله چالش‌های پژوهش محسوب می‌شوند اما مهم‌ترین مشکل، باورها و نوع نگرش جامعه به پژوهش است که بر سایر حیطه‌ها تأثیر می‌گذارد [۳].

علمداری و افشون در سال ۱۳۸۲ در تحقیق خود، چالش‌های موجود در انجام فعالیت‌های پژوهشی را در دو دسته چالش‌های شخصی (کمبود وقت و مشغله زیاد، وجود مسئولیت‌های اجتماعی، ناآشنایی با اصول و روش‌های آماری، وجود مسئولیت‌های خانوادگی، دانش ناکافی از روش‌شناسی تحقیق، عدم توانایی شناسایی عرصه‌های قابل تحقیق، بی‌اطلاعی از موضوعات قابل تحقیق، نداشتن مهارت کافی افراد در انجام تحقیق، بی‌علاقگی به امر پژوهش) و چالش‌های سازمانی (کمبود امکانات و تجهیزات لازم، مقررات دست و پا گیر اداری در خصوص اجرای تحقیقات، عدم استفاده از نتایج پژوهش‌ها، عدم ایجاد انگیزه کافی در پژوهشگران از طرف مسئولین در امر پژوهش، در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای تحقیقاتی، ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای تحقیقاتی، درآمد ناکافی از محل پژوهش در مقایسه با سایر فعالیت‌ها، نبودن بودجه کافی برای تحقیق، عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات مثل کتابخانه، عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات مثل اینترنت و ژورنال، عدم همکاری سازمان‌ها و واحدهای اجرایی و اداری، مشکلات مربوط به نمونه‌گیری و آمار، محدودیت‌های زمانی جهت انجام تحقیق، اجبار استفاده از یک روش و چهارچوب خاص، در دسترس نبودن نمونه پژوهش، محدودیت‌های اخلاقی در انجام پژوهش) طبقه‌بندی کردند [۶].

- عدم دسترسی به شواهد و یافته‌های پژوهشی، دسترسی کم با پایگاه داده و خدمات کتابخانه‌ای ضعیف
- کمبود زمان
- فقدان آموزش و در پی آن کمبود تجربه و تخصص در تعیین و تدوین سؤالات پژوهشی و جست‌وجوی ادبیات تحقیق
- فقدان منابع مالی
- فقدان مهارت‌های مورد نیاز برای بهره‌برداری از دستاوردهای پژوهشی به طور اثربخش
- فقدان انگیزه، رهبری غیرمتعهد تیم، شک و تردید داشتن نسبت به مزایای حاصل از پیاده‌سازی دستاوردها، ترس از به کارگیری رویکردهای جدید و نوین.

سیتزیا^۳ در سال ۲۰۰۲، در تحت خود تحت عنوان «چالش‌های پیش روی بهره‌برداری از نتایج»، خلاصه‌ای از چالش‌های پیش روی کاربست تحقیقات در سطوح فردی، تیمی و سازمانی تهیه کرد و سپس تلاش کرد تا راهکارهایی کلیدی جهت توسعه اثربخش بکارگیری تحقیقات ارائه نماید. سیتزیا، برخی چالش‌های پیش رو را به شرح زیر بیان نمود:

- ۱- ساختار، فرایندها و تجهیزات معمولی و سنتی به کارگیری تحقیقات را، حداقل، به ۲ روش مسدود می‌سازد:
- اینکه وقتی فاقد یک سیستم روشن و شفاف برای اشاعه و کاربست یافته‌های پژوهشی باشیم؛
- اینکه چندتخصصی بودن^۴ هنوز یک آرمان و آرزو تلقی شود تا واقعیت (ضعف کار تیمی با تخصص‌های گوناگون)
- ۲- فقدان مهارت‌ها و دانش لازم: برای به کارگیری و بهره‌برداری از دستاوردهای پژوهشی، مجموعه‌ی وسیع و پیچیده‌ای از مهارت‌ها لازم است؛ به عنوان نمونه، یکی از مهارت‌های حیاتی، جست‌وجوی اثربخش برای یافته‌های پژوهشی و سپس دانستن چگونگی خواندن اسناد و شواهد پژوهشی در شرایط بحرانی است.
- ۳- فقدان حمایت و پشتیبانی، انگیزه و مشوق‌ها: پیاده‌سازی یافته‌های پژوهشی یک وظیفه‌ی مورد انتظار بوده و نیازمند دقت ذهنی، نظم و انضباط، خلاقیت، مهارت‌های ارتباطی و تیم‌سازی و شاید مهم‌تر از همه پشتکار است. لذا در صورت عدم حمایت و پشتیبانی و فقدان انگیزه، تمایل به انجام وظایف کاهش می‌یابد.
- ۴- فقدان زمان کافی برای مطالعه و پیاده‌سازی یافته‌های پژوهشی از دیگر چالش‌های اولیه به کارگیری تحقیقات است.
- ۵- عدم باور و اعتقاد به یافته‌های پژوهشی؛ چرا که معتقدند یافته‌های پژوهشی با اعتقادات آنان مغایرت دارد.
- ۶- عدم برخورداری از استقلال کافی [۲۳].

همسلی براون^۵ در سال ۲۰۰۴، در مقاله‌ای تحت عنوان «تسهیل

هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال ۸۹» با هدف شناسایی چالش‌های موثر بر فعالیت‌های تحقیقاتی از روش تحقیق توصیفی-مقطعی بهره گرفتند و پی بردند که ۳ چالش مؤثر پیش روی فعالیت‌های تحقیقاتی عبارتند از چالش‌های درون‌سازمانی، برون‌سازمانی و محتوایی و در راستای حل این چالش‌های مؤثر، بازنگری قوانین، طراحی سیستم‌های کارگشا و تنظیم برنامه‌های منسجم در زمینه توانمندسازی و ایجاد شرایط انگیزه و علاقه به تحقیق را پیشنهاد نمودند [۱۲].

یکی از پژوهش‌های اخیر، مرادی و همکاران در سال ۱۳۹۲، چالش‌های انجام فعالیت‌های تحقیقاتی پس از مروری بر ادبیات پیشین شناسایی و پس از جمع‌بندی در ۴ سطح فردی (فقدان رغبت و علاقه، ضعف علمی و فقدان روحیه علمی، فردگرایی پژوهشی)، سازمانی (ضعف سازماندهی و مدیریت تحقیق، فقدان ارزشیابی، فقدان روابط سازمانی مناسب، مشکلات اداری و دخالت‌های غیر مسئولانه)، محیطی (فقدان جو علمی و حقیقت‌جویی، توسعه‌نیافتگی جامعه، نهادینه نشدن امر پژوهش، فقدان فرهنگ تحقیق، احتیاط سیاسی و کارفرمایی دولت، فقدان اعتبارات و امکانات مالی) و فنی (کمبود پژوهشگر و محقق کارآمد، عدم دسترسی به یک رویکرد جامع، عدم اتمام گزارش‌های تحقیق و نتایج آنها، پیچیدگی سنجش) طبقه‌بندی نمودند [۹].

۲-۶-۲ پیشینه تحقیق داخلی

فانک و همکاران^۱ در سال ۱۹۹۵، در تحقیق خود درباره چالش‌های کاربست یافته‌های تحقیقاتی به این نتیجه رسیدند که برخی مواقع کاربران از ارزش علمی پژوهش اطلاع ندارند، به سودمندی تحقیق باور ندارند، تمایلی به تغییر شرایط جدید ندارند و در جهت حفظ وضع موجود تلاش می‌کنند، فاقد مهارت لازم برای انطباق با شرایط جدید هستند و از سودمندی تحقیقات آگاهی ندارند [۱۷].

گروهی از محققان^۲ نیز در تحقیقات خود طی سال‌های مختلف، چالش‌های پیش‌روی پیاده‌سازی دستاوردهای تحقیقاتی را به ترتیب زیر برشمردند:

- سرمایه‌گذاری بر روی تحقیق نه بر روی توسعه
- فرهنگ انجام دادن به جای سؤال و تفکر
- فقدان وجود ساختارها و فرایندهای شفاف برای مدیریت دانش و نوآوری
- عدم پشتیبانی و بکارگیری مشوق‌ها برای به کارگیری یافته‌های پژوهشی
- نظام آموزشی بی‌کیفیت و بی‌ربط با نیازها و علائق تیمی
- ضعف کار تیمی با تخصص‌های چندگانه

1. Funk, Tornquist, & Champagne, (1995)

2. Closs & Cheater (1994), Rodgers (1994), Dunn et al. (1997), Donald & Milne (1998), Haines & Donald (1998), Haynes & Haines (1998), Le May et al. (1998), Newman et al. (1998), Upton (1999)

3. Sitzia, (2002)

4. multiprofessionalism

5. Hemsley-Brown, (2004)

برخورداری از دانش پایه ناسازگار و تجربه تحقیق را به عنوان چالش‌های پیش‌روی بهره‌برداری از تحقیق و پژوهش گزارش نمودند [۱۵].

گران و همکاران^۴ در سال ۲۰۱۲ نیز پی بردند که چندین چالش بر سر راه بهره‌برداری از پژوهش‌ها وجود دارد که دو مورد از مهمترین آنها «فقدان دانش درباره نتایج پژوهشی» و «فقدان حمایت سازمانی» است [۱۸].

این اواخر نیز، دیتل و مک‌کنا^۵ در سال ۲۰۱۳ در تحقیقی تحت عنوان «غلبه بر چالش‌های رایج استفاده از تحقیقات»، چالش‌های بهره‌برداری اثربخش از دستاوردهای تحقیقات را چنین برشمردند:

- یافته‌های پژوهشی بی‌نتیجه و یا گزارش‌های ناتمام
- ناتوانی در تبدیل یافته‌ها به زبان قابل درک و فهم
- کمبود زمان
- فقدان بودجه و کمبود منابع مالی
- فقدان دانش، علاقه و مشغله بسیار پژوهشگران
- غفلت جهت برقراری ارتباط بین یافته‌ها دنیای واقعی
- استقبال و تمایل اندک در به کارگیری از فناوری‌های نوین ارتباطی
- اعتماد و باور ضعیف بر عملیاتی شدن دستاوردهای ارائه شده [۱۶].

در پایان مطالعات کتابخانه‌ای و مروری بر تحقیقات داخلی و خارجی در مجموع ۷۳ چالش پیش‌روی فعالیت‌های پژوهشی و به‌کارگیری دستاوردهای آن در سازمان‌های مختلف شناسایی شد. اما با توجه به اینکه هدف تحقیق حاضر شناسایی و استخراج چالش‌ها در دستگاه‌های اجرایی استان گیلان بود، مطالعات میدانی نیز ضروری به نظر می‌رسید تا زوایای پنهان و چالش‌هایی که از دیدگاه محققان پیشین شناسایی نشده بود، شناسایی شود و در کنار چالش‌های پیشین قرار گیرد و در نهایت دسته‌بندی شود. لذا پس از تبیین روش‌شناسی پژوهش، یافته‌های حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی آورده خواهد شد.

۳- روش‌شناسی پژوهش

۳-۱ روش اجرای پژوهش

تحقیق حاضر براساس هدف، از نوع کاربردی است. زیرا به دنبال شناسایی چالش‌های پیش روی فعالیت‌های پژوهشی و به‌کارگیری دستاوردهای آن در دستگاه‌های اجرایی استان گیلان و ارائه راهکارهایی در راستای رفع چالش‌ها و بهره‌برداری بهینه از نتایج پژوهش‌هایی است که در سازمان‌های اجرایی اجرا شده و یا قرار است اجرا شود.

در تقسیم‌بندی براساس نحوه گردآوری داده‌ها (طرح تحقیق)، تحقیقات علمی را براساس چگونگی بدست آوردن داده‌های مورد نیاز می‌توان به ۲ دسته‌ی تحقیق توصیفی (غیر آزمایشی) و تحقیق آزمایشی تقسیم کرد. تحقیق حاضر برحسب نحوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی - تحلیلی می‌باشد.

بکارگیری تحقیقات»، بیان کرد که برای اغلب پژوهشگران، بکارگیری دانشی که آنها خلق کرده‌اند بسیار مهم است؛ زیرا مزیت رقابتی پایدار بیش از آنکه به داشتن اطلاعات بستگی داشته باشد، بر توانایی جهت بهترین استفاده از آن اطلاعات بستگی دارد. لذا در مقاله‌ی خود بر پاسخ بر روی این سؤال متمرکز شد که چالش‌های پیش روی بکارگیری تحقیقات چیست؟

در راستای پاسخ به سؤال فوق، همسلی براون، پس از مروری بر ادبیات تحقیق، چالش‌های پیش روی بهره‌برداری از شواهد و مستندات پژوهشی را در قالب چند مورد کلیدی به ترتیب زیر مطرح نمود:

- عدم دسترسی آسان به پژوهش‌های انجام شده
- میزان ارتباط پژوهش؛ زیرا هدف کلیدی از انجام تحقیقات بهبود ارتباط بین تئوری و عمل است؛ همچنین عناوین پژوهشی باید با علائق تصمیم‌گیران منطبق باشد و نیازهای مدیران را برآورده کند، پیامدهای ناشی از اجرا را تعیین کند (مزایای حاصل از اجرا را تا حد بسیار بالایی تضمین کند)، دقیق و واقع‌گرایانه باشد؛ در غیر این صورت به هنگام بهره‌برداری با چالش رو به رو خواهد شد.
- اعتماد و عدم اعتماد به طرح‌های پژوهشی؛ اخیراً مقالات آکادمیک و دانشگاهی موجب بروز نگرانی درباره‌ی کیفیت طرح‌های پژوهشی شده است. همچنین مطالعات تجربی نیز نشان داده‌اند که در صورت به کارگیری یافته‌ها، تأثیر مستقیمی ندارند.
- عوامل سازمانی نظیر: ساختار رسمی سازمانی (زیرا سازمان‌های بسیار متمرکز و به نوعی رسمی ممکن است در پیاده‌سازی نتایج تحقیقات نسبت به سازمان‌های غیرمتمرکز مشکل بیشتری داشته باشند)، تعامل بین مدیران و پژوهشگران، استقلال، توانمندسازی و فرهنگ سازمانی.
- شکاف بین پژوهشگران و دست‌اندرکاران سازمان‌ها (از کارکنان تا متخصصان و مدیران) [۲۰].

هاتچینسون و جانتسون^۱ در سال ۲۰۰۴ نیز ۳ چالش اساسی پیش روی بهره‌برداری از دستاوردهای تحقیقاتی را فقدان زمان کافی برای مطالعه یا خواندن تحقیق، زمان ناکافی در شغل جهت پیاده‌سازی ایده‌های نوین و ناآگاه یا ناآشنا بودن از تحقیقات نام بردند [۲۲].

آتکینسون و همکاران^۲ در سال ۲۰۰۸ نیز چالش‌های بهره‌برداری از نتایج پژوهش را فقدان استقلال جهت تغییر رویه‌ها و فقدان زمان در دسترس جهت پیاده‌سازی ایده‌های نوین، برشمردند [۱۴].

براون و همکاران^۳ در سال ۲۰۱۰ نیز پس از مروری بر ادبیات محققان پیشین، خستگی روحی و روانی (احساسی)، نگرش منفی به تحقیق و پژوهش، استقلال ناکافی جهت تغییر عملکرد، عدم پشتیبانی اداری و مدیریتی، فقدان زمان، عدم دسترسی به منابع، درک ضعیف از آمارها،

4. Grant et al., (2012)
5. Diel et McKenna, (2013)

1. Hutchinson and Johnston (2004)
2. Atkinson et al. (2008)
3. Brown et al. (2010)

۳-۲ جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری تحقیق حاضر، مدیران یا معاونین و کارشناسان پژوهشی دستگاه‌های اجرایی استان گیلان در نظر گرفته شده است. پنجاه و پنج دستگاه اجرایی در استان گیلان مشغول به فعالیت هستند.

۳-۳ نمونه آماری پژوهش

با توجه به اینکه نظرخواهی فقط می‌بایست از مدیران و کارشناسان پژوهشی دستگاه‌های اجرایی استان انجام می‌گرفت، نمونه پژوهش حاضر براساس دیدگاه گریشام در سال ۲۰۰۹ درباره نحوه انتخاب متخصصان و تعداد متخصصان جهت توزیع پرسشنامه‌های تخصصی (تکنیک دلفی) تعیین گردید. وی درباره انتخاب متخصصین و کارشناسان (یا گروهی از آنها) این چنین بیان کرده بود که: آنچه در انتخاب این افراد مهم است بی‌طرف بودن آن‌ها، علاقه آنان به موضوع یا عنوان مورد بحث و از همه مهمتر اطلاع یا دانش کافی آنان در زمینه‌ی مورد بررسی است؛ وی همچنین افزود که در برخی مطالعات تعداد حداکثر ۶۰ نفر و در برخی دیگر حداقل ۱۵ نفر به عنوان متخصص در نظر گرفته می‌شوند [۱۹]. لذا به طور متوسط ۳۰ دستگاه اجرایی برای انجام پژوهش حاضر مورد مطالعه قرار گرفت؛ و بر این اساس در مجموع ۶۰ نفر از هر دستگاه دو نفر؛ یعنی مدیر و کارشناس پژوهشی، به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند از نوع قضاوتی انتخاب شدند.

۱۹	اداره کل هواشناسی	۲ نفر
۲۰	اداره کل آموزش و پرورش	۲ نفر
۲۱	اداره کل بهزیستی	۲ نفر
۲۲	فرماندهی نیروی انتظامی	۲ نفر
۲۳	مؤسسه تحقیقات برنج	۲ نفر
۲۴	اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای	۲ نفر
۲۵	اداره کل پست	۲ نفر
۲۶	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی؛ مجتمع آموزش جهاد کشاورزی و پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی شمال	۲ نفر
۲۷	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۲ نفر
۲۸	دانشگاه گیلان	۲ نفر
۲۹	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۲ نفر
۳۰	پارک علم و فناوری	۲ نفر
	جمع کل دستگاه‌ها: ۳۰ دستگاه اجرایی	۶۰ نفر

۳-۴ روش‌های گردآوری اطلاعات

روش کتابخانه‌ای: در این پژوهش جهت گردآوری مبانی نظری و پیشینه پژوهش از روش کتابخانه‌ای استفاده شد.

روش میدانی: در پژوهش حاضر از ابزار پرسشنامه بهره گرفته شد؛ بدین ترتیب که پرسشنامه‌ای متشکل از سؤالات چندگزینه‌ای و سؤالات باز بین کارشناسان و متخصصان توزیع گردید (جدول ۲).

جدول (۲): ابزار گردآوری اطلاعات میدانی پرسشنامه

گزاره‌ها	۱- خلی	۲- بطور	۳- به اندازه	۴- به خوبی	۵- بسیار
امتیازات	ضعیف	ضعیف	کافی	انجام	خوب
	انجام	انجام می-شود	انجام	می-شود	انجام
	میشود	شود	میشود	شود	میشود
۱- میزان حمایت و پشتیبانی مدیران عالی دستگاه‌ها از انجام فعالیت‌های پژوهشی و بکارگیری نتایج آنها در سازمان	۱	۲	۳	۴	۵
۲- میزان توجه به تحقیق و توسعه در برنامه-ریزی استراتژیک دستگاه‌ها	۱	۲	۳	۴	۵
۳- میزان آمادگی دستگاه‌های اجرایی از جمله در زمینه‌های زیرساختی، فناوری، مالی، منابع انسانی متخصص و ... برای انجام فعالیت‌های پژوهشی و کاربست دستاوردهای آن	۱	۲	۳	۴	۵
۴- از نظر جنابعالی / سرکار، دستگاه‌های اجرایی استان در راستای انجام فعالیت‌های پژوهشی و بهره‌برداری از نتایج پژوهش‌های علمی و کاربردی با چه چالش‌هایی(اعم از اقتصادی، سیاسی، قانونی، نظارتی، فناوری، اجتماعی، فرهنگی و ...) روبرو هستند؟ (به صورت موردی و به ترتیب اهمیت به آنها اشاره شود)					
۵- راهکارهای پیشنهادی جنابعالی / سرکار برای بهبود انجام فعالیت‌های پژوهشی و بهره‌برداری بهینه از دستاوردهای آن چیست؟					

جدول (۱): فهرست دستگاه‌های اجرایی مورد مطالعه پژوهش

ردیف	دستگاه‌های اجرایی مورد مطالعه	تعداد مدیران و کارشناسان پژوهشی
۱	سازمان امور اقتصادی و دارایی	۲ نفر
۲	شرکت سهامی آب منطقه‌ای	۲ نفر
۳	اداره کل راه و شهرسازی	۲ نفر
۴	شرکت آب و فاضلاب شهری	۲ نفر
۵	استانداری	۲ نفر
۶	شرکت آب و فاضلاب روستایی	۲ نفر
۷	اداره کل بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	۲ نفر
۸	سازمان جهاد کشاورزی	۲ نفر
۹	اداره کل اوقاف و امور خیریه استان گیلان	۲ نفر
۱۰	اداره کل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس	۲ نفر
۱۱	شرکت توزیع برق	۲ نفر
۱۲	اداره کل منابع طبیعی	۲ نفر
۱۳	اداره کل صدا و سیما مرکز	۲ نفر
۱۴	اداره کل ورزش و جوانان	۲ نفر
۱۵	شرکت سهامی برق منطقه‌ای	۲ نفر
۱۶	اداره کل شیلات	۲ نفر
۱۷	اداره کل حفاظت محیط زیست	۲ نفر
۱۸	اداره کل کتابخانه‌های عمومی	۲ نفر

۳-۵ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری شده؛ ابتدا، به منظور تبیین وضع موجود فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای دستگاه‌های اجرایی از تحلیل شکاف استفاده گردید (برای تحلیل سؤالات ۱ تا ۳)؛ دوم، چالش‌های دیگری که در مطالعات پیشین به آن اشاره نشده بود، شناسایی شد (تکنیک دلفی)؛ سوم، براساس رویکرد مفهوم‌سازی بنیادی (روش کیفی) براساس دیدگاه خبرگان چالش‌های شناسایی شده به واسطه مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، طبقه‌بندی شدند.

۴- یافته‌های پژوهش

۱-۴ تبیین وضع موجود فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای دستگاه‌های اجرایی استان

پس از گردآوری پرسشنامه‌ها از بین ۶۰ مدیر و کارشناس پژوهشی دستگاه‌های اجرایی، امتیازات تخصیص داده شده به سؤالات ۱ تا ۳، جمع‌گیری گردید و نتایج به صورت جدول (۳) گردید. همچنین امتیازات تخصیص داده شده و نشان دادن وضع موجود در برابر وضع مطلوب، در قالب شکل (۲) نشان داده شده است.

جدول (۳): آمار توصیفی مربوط به سؤالات امتیازی

گزاره‌ها	امتیازات	فراوانی					جمع امتیازات	درصد امتیازات کسب شده از ۳۰۰
		۱	۲	۳	۴	۵		
۱- میزان حمایت و پشتیبانی مدیران عالی دستگاه‌ها از انجام فعالیت‌های پژوهشی و بکارگیری نتایج آنها در سازمان	۷	۱۶	۲۳	۹	۵	۱۶۹	۵۶/۳	
۲- میزان توجه به تحقیق و توسعه در برنامه‌ریزی استراتژیک دستگاه‌ها	۲۱	۱۲	۱۱	۹	۷	۱۴۹	۴۹/۶	
۳- میزان آمادگی دستگاه‌های اجرایی از جمله در زمینه‌های زیرساختی، فناوری، مالی، منابع انسانی متخصص و ... برای انجام فعالیت‌های پژوهشی و کاربردی دستاوردهای آن	۱۳	۷	۲۶	۱۰	۴	۱۶۵	۵۵	

نتایج حاصل از جمع‌آوری و ارزیابی امتیازات تخصیص داده شده و تحلیل شکاف نشان می‌دهد که دستگاه‌های اجرایی استان گیلان در امر تحقیق و توسعه نسبت به وضع مطلوب فاصله بسیاری داشته و در حد متوسطی قرار دارد؛ زیرا امتیازات حمایت و پشتیبانی مدیران عالی دستگاه‌ها، توجه به تحقیق و توسعه در برنامه‌ریزی استراتژیک دستگاه‌ها و میزان آمادگی دستگاه‌های اجرایی از جمله در زمینه‌های زیرساختی، فناوری، مالی، منابع انسانی متخصص و ... برای انجام فعالیت‌های پژوهشی و کاربردی دستاوردهای آن از امتیاز مطلوب ۳۰۰، به ترتیب امتیازات ۱۶۹، ۱۴۹ و ۱۶۵ را کسب نمودند که تقریباً هر ۳ مورد در حد متوسط هستند.

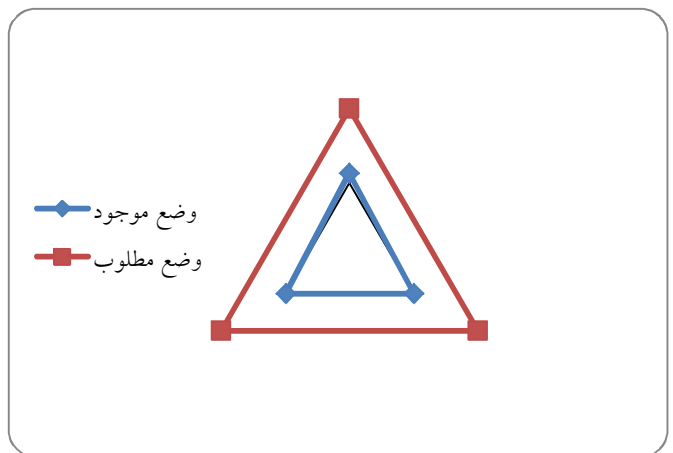
۴-۲ طبقه‌بندی چالش‌های پیش روی فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای

پس از جمع‌آوری دیدگاه‌های مدیران و کارشناسان پژوهشی دستگاه‌های اجرایی استان گیلان درباره چالش‌های پیش روی فعالیت‌های پژوهشی و به کارگیری دستاوردهای آن از طریق پاسخ به سؤالات ۴ و ۵ پرسشنامه؛ و یکپارچه‌سازی آنها با ۷۳ چالش شناسایی شده به واسطه مطالعات کتابخانه‌ای، در نهایت ۱۰۱ چالش فرعی مشخص گردید. در گام بعد، به روش کیفی، ۱۰۱ چالش با بهره‌گیری از رویکرد مفهوم-سازی بنیادی در ۷ دسته از جمله چالش‌های فردی-شخصی، مدیریتی، علمی و فنی، سازمانی، محیطی و چالش‌های مربوط به تحقیق و کیفیت نتایج آن و چالش‌های بین‌سازمانی به صورت آنچه که در جدول (۴) مشاهده می‌شود، طبقه‌بندی گردید.

جدول (۴): مجموعه نهایی چالش‌های پیش روی فعالیت‌های پژوهشی و

اجرای دستاوردهای آن در دستگاه‌های اجرایی استان

ردیف	چالش‌های تنگنا و چالش‌های اصلی	شرح تنگناها و چالش‌ها
۱	تنگنا و چالش‌های فردی-شخصی	۱. کمبود وقت و مشغله زیاد ۲. وجود مسئولیت‌های خانوادگی و اجتماعی ۳. خستگی روحی و روانی (احساسی) ۴. فقدان رغبت و بی‌علاقگی به امر پژوهش یا بی‌انگیزگی پژوهشگران ۵. فردگرایی در امر پژوهش ۶. فقدان زمان کافی برای مطالعه یا خواندن تحقیق ۷. زمان ناکافی در شغل جهت پیاده‌سازی ایده‌های نوین ۸. مقاومت در برابر تحقیق ۹. عدم تمایل و ترس افراد به تغییر شرایط و تلاش برای حفظ وضع موجود ۱۰. عدم آگاهی از سودمندی تحقیق و پژوهش / ناآگاه یا ناآشنا بودن از تحقیقات



شکل (۲): شکاف بین وضع موجود و مطلوب دستگاه‌های اجرایی استان گیلان در امر تحقیق و توسعه

<p>۲۸. ضعف علمی و فقدان روحیه علمی پژوهشگران</p> <p>۲۹. دانش ناکافی از روش‌شناسی تحقیق</p> <p>۳۰. ناآشنایی با اصول و روش‌های آماری/ درک ضعیف آمارها</p> <p>۳۱. کمبود تجربه و فقدان مهارت‌های کافی در انجام پژوهش</p> <p>۳۲. فقدان دانش درباره نتایج پژوهشی</p> <p>۳۳. فقدان مدرک تحصیلی مناسب و مرتبط با تحقیق و پژوهش</p> <p>۳۴. عدم برخورداری از سابقه تخصصی</p> <p>۳۵. بی‌اطلاعی از موضوعات قابل تحقیق</p> <p>۳۶. عدم توانایی شناسایی عرصه‌های قابل تحقیق</p> <p>۳۷. کمبود پژوهشگر و محقق کارآمد/ در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای تحقیقاتی</p> <p>۳۸. عدم دسترسی به یک رویکرد جامع</p> <p>۳۹. عدم اتمام گزارش‌های تحقیق و نتایج آنها</p> <p>۴۰. پیچیدگی سنجش</p> <p>۴۱. عدم درک روشن محققان و پژوهشگران از عملیات داخلی صنایع (شناخت ناکافی پژوهشگران از فرایندهای سازمانی)</p> <p>۴۲. نبود تیمی شامل متخصصین با دیدگاه تخصصی و قدرت تحلیلی بالا/ نبود سطحی از عوامل متخصص و مشاورین دارای صلاحیت</p> <p>۴۳. عدم توسعه تیم‌های پژوهشی چه در مورد کار پژوهشی درون‌سازمانی و چه استفاده از نتایج پژوهش کاربردی خارج از آن دستگاه</p> <p>۴۴. دانش پایه ناسازگار/ میان تخصص پژوهشگران و فعالیتی که سازمان اجرایی انجام می‌دهد، تناسبی وجود ندارد.</p>	<p>تنگناها و چالش‌های علمی و فنی</p>	<p>۳</p>	<p>۱۱. ضعف سازماندهی و مدیریت تحقیق</p> <p>۱۲. دخالت‌های غیرمسئولانه و کاهش استقلال جهت تغییر عملکرد و رویه‌ها به دلیل وجود تفاوت میان دیدگاه‌های مدیران و پژوهشگر که سبب شده تا تولید دانش و بهره‌برداری از آن در دو مسیر جداگانه قرار بگیرند و هر یک بر منافع شخصی به جای منافع سازمانی تمرکز کنند.</p> <p>۱۳. سوء مدیریت و سلیقه‌ای عمل کردن مدیران اجرایی</p> <p>۱۴. عدم پشتیبانی اداری و مدیریتی/ حمایت کم مدیران و مسئولین پیشین و فعلی دستگاه‌های اجرایی از پژوهش و اجرای دستاوردهای آن</p> <p>۱۵. استفاده از استانداردهای ثابت و کمیت‌پذیر به جای کیفیت‌گرایی برای اعمال کنترل از سوی مدیران</p> <p>۱۶. ضعف نظام و ساختار نظارتی و ارزشیابی فعالیت‌های پژوهشی/ دستگاهی ناظر بر نحوه به کارگیری نتایج پژوهش‌ها در دستگاه‌ها نیست و اگر هم هست، ابزارهای نظارتی لازم برای چنین دستگاهی وجود ندارد.</p> <p>۱۷. عدم وقت‌گذاری مدیران</p> <p>۱۸. نقص در توانایی مدیران اجرایی</p> <p>۱۹. عدم باور به پژوهش و نگرش منفی مدیران به پژوهش و گاه تضعیف بخش پژوهش/ اعتماد و باور ضعیف مدیریت سازمان به امر تحقیق</p> <p>۲۰. عدم ایجاد انگیزه کافی در پژوهشگران از طرف مسئولین در امر پژوهش</p> <p>۲۱. فقدان سابقه تخصصی از سوی مدیران/ گاه‌آبی-سواد مدیران و مسئولین اجرایی</p> <p>۲۲. نارسایی در ساماندهی و استفاده اثربخش از نیروی انسانی کارآمد/ عدم استفاده از قابلیت‌ها و توانمندی‌های کارکنان تحصیلکرده</p> <p>۲۳. مشکلات جذب و نگهداری نیروهای کیفی در بخش پژوهش</p> <p>۲۴. عدم ثبات مدیریت سازمان‌ها برای اجرای طرح‌های تحقیقاتی</p> <p>۲۵. زمان محدود مدیران جهت اجرای طرح‌های تحقیقاتی و در پی آن تمرکز بر راه‌حل‌های کوتاه‌مدت به جای بلندمدت/ تمایل مدیران اجرایی برای حل مشکل در کوتاه‌مدت/ عدم حمایت از تحقیقات اساسی میان‌مدت و بلندمدت و لذا رها کردن طرح در میانه راه/ پیشرفت کوتاه‌مدت را معیار موفقیت در سازمان دانستن و تمرکز مدیران عالی بر تنظیم استراتژی‌های کوتاه‌مدت که این موضوع با روح پژوهش منافات دارد.</p> <p>۲۶. نبود مدیری که بازوهای مختلف سیستم اجرایی را به سیستم علمی پیوند بزند</p> <p>۲۷. وجود مدیران سیاست‌زده و سیاست‌باز و غیرمتعهد</p>
<p>۴۵. آمادگی متوسط یا کم سازمان‌ها و کارکنان آنها برای پیاده‌سازی دستاوردهای پژوهشی</p> <p>۴۶. کمبود امکانات و تجهیزات لازم برای اجرای طرح‌های پژوهشی/ تخصیص نامناسب منابع/ عدم دسترسی به منابع/ مهیا نبودن زیرساخت‌ها و عدم پیش‌بینی ظرفیت اجرا برای امور پژوهش</p> <p>۴۷. تجهیز نبودن و بروز نبودن دستگاه‌های اجرایی از نظر الکترونیکی</p> <p>۴۸. عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات مثل کتابخانه، اینترنت و ژورنال/ ضعف سیستم اطلاع‌رسانی و دسترسی به آمار و اطلاعات و نتایج مطالعات و تحقیقات انجام شده</p> <p>۴۹. محدودیت‌های زمانی جهت مطالعه و انجام تحقیق</p> <p>۵۰. اجبار استفاده از یک روش و چهارچوب خاص</p>	<p>تنگناها و چالش‌های درون سازمانی</p>	<p>۴</p>	<p>تنگناها و چالش‌های مدیریتی</p>

<p>طرح‌های پیشنهادی و در نهایت ارزیابی طرح‌های انجام شده</p> <p>۶۹. عدم همکاری کارکنان دستگاه‌های اجرایی با محققان و در اختیار قرار ندادن تجارب عملی خود به آنها</p> <p>۷۰. نبود یک بانک جامع اطلاعاتی جهت ایجاد ارتباط و نتیجه‌گیری متنقن از داده‌های پراکنده/ فقدان پایگاهی برای جمع‌آوری کلیه دستاوردها و تحلیل آنها</p>			<p>۵۱. قوانین و مقررات نامناسب فعلی در حوزه تحقیق و پژوهش طوری که آن را به امری اجباری تبدیل کرده است و عمده فعالیت‌های تحقیقاتی صرفاً به منظور انجام یک فعالیت و بدون در نظر گرفتن نحوه استفاده از نتایج آن صورت می‌گیرد.</p> <p>۵۲. نادیده انگاشتن باورهای فرهنگی و اعتقادی در امر پژوهش</p>	
<p>۷۱. فقدان جو علمی و حقیقت‌جویی</p> <p>۷۲. توسعه‌نیافتگی جامعه</p> <p>۷۳. نهادینه نشدن امر پژوهش</p> <p>۷۴. فقدان فرهنگ تحقیق</p> <p>۷۵. احتیاط سیاسی و کارفرمایی دولت</p> <p>۷۶. دخالت‌های بیش از حد جریان‌های سیاسی در ساختار اداری دستگاه‌های اجرایی</p> <p>۷۷. مقررات دست و پا گیر اداری در خصوص اجرای تحقیقات/ نارسائی تدوین و تهیه آئین‌نامه‌ها و مقررات لازم به منظور تسهیل انجام تحقیقات/ مقررات دست و پاگیر در خصوص اجرای تحقیقات</p> <p>۷۸. تابع مقررات و ضوابط وزارتخانه‌ها بودن و انجام هرگونه اصلاحات منوط به دریافت مجوز از وزارتخانه بودن که این قوانین در بسیاری از موارد با نتایج پژوهش همخوانی ندارد</p> <p>۷۹. عدم تخصیص بودجه و اعتبارات کافی جهت تداوم مباحث تحقیقاتی/ فقدان اعتبارات و امکانات مالی/ نبودن بودجه کافی برای تحقیق/ کمبود تخصیص اعتبارات تحقیقاتی از بودجه عمومی دولت به تحقیقات سازمانی</p>	<p><u>تنگناها و چالش‌های محیطی</u></p>	<p>۵</p>	<p>۵۳. محدودیت‌های اخلاقی در انجام پژوهش</p> <p>۵۴. درآمد ناکافی از محل پژوهش در مقایسه با سایر فعالیت‌ها</p> <p>۵۵. ساختار ناسالم اقتصادی که ساختار اداری را از یک حالت مولد به یک حالت منفعل تبدیل می‌کند</p> <p>۵۶. فقدان رویکرد اجرایی مناسب/ تک روی در امر پژوهش و فقدان برنامه مستمر دستگاه‌ها براساس وظایف ذاتی/ فقدان یک برنامه مدون تحقیقاتی بر اساس نقشه راه مشخص تحت مدیریت واحد</p> <p>۵۷. تعریف نکردن صحیح و روشن عوامل مختلف دخیل در اجرای تحقیقات/ عدم شفافیت در میزان مسئولیت عوامل دخیل در اجرای تحقیقات</p> <p>۵۸. ساختار سازمانی نامناسب</p> <p>۵۹. ارتباطات ناقص و ناکافی/ فقدان روابط سازمانی مناسب</p> <p>۶۰. استقبال نکردن و تمایل اندک در به کارگیری از فناوری‌های نوین ارتباطی</p> <p>۶۱. تشریک مساعی غیراثربخش/ نبود مشارکت و همکاری واحدهای تحقیق و توسعه با واحدهای اجرایی در به کارگیری نتایج طرح‌ها</p>	
<p>۸۰. طولانی شدن زمان انجام پروژه‌های تحقیقاتی</p> <p>۸۱. کاربردی نبودن تحقیقات در سازمان‌ها به دلیل اینکه نتایج تحقیقات قابل اطمینان نیستند، صحت کافی ندارند و روش‌شناسی آنها مناسب نیست.</p> <p>۸۲. تفسیر تجزیه و تحلیل آماری در کارهای تحقیقاتی غیرقابل درک است.</p> <p>۸۳. متن گزارشات تحقیقاتی روشن و روان نیست.</p> <p>۸۴. حجم اطلاعات به دست آمده از تحقیقات بسیار زیاد است.</p> <p>۸۵. پراکنده و نظری بودن پژوهش‌های انجام شده که درصد بسیاری از آنها به جای تمرکز بر حل مسأله، بر بیان مسأله تمرکز کرده‌اند.</p> <p>۸۶. عدم اعتماد سازمان‌ها به کاربردی بودن تحقیقات</p> <p>۸۷. منطبق نبودن بخش زیادی از پژوهش‌های علمی با واقعیت‌های موجود در زمینه‌های مختلف.</p> <p>۸۸. اولویت‌دار نبودن تحقیقات در برنامه‌های کلان کشوری/ عدم همخوانی با اهداف برنامه توسعه</p>	<p><u>تنگناها و چالش‌های مربوط به تحقیق و کیفیت نتایج آن</u></p>	<p>۶</p>	<p>۶۲. فقدان نظام آموزشی پژوهش‌محور، کاربردی و برپایه حل مسأله و در نتیجه عدم شکوفایی توان بالقوه کارکنان سازمان‌ها</p> <p>۶۳. عدم هماهنگی فرهنگ سازمان با روش‌های پژوهش‌محور یا فقدان فرهنگی مناسب (نهادینه نشدن مقوله تحقیق و پژوهش در سازمان‌ها/ فرهنگ بهره‌برداری از نتایج پژوهش‌ها، در دستگاه‌های اجرایی وجود ندارد)</p> <p>۶۴. فقدان سیستم انگیزشی و پاداش مناسب (ناتوانی سیستم‌های انگیزشی در سازمان‌های دولتی، زمینه‌ای برای ایجاد تفکر سیستمی و کار پژوهشی به وجود نمی‌آورد)</p> <p>۶۵. فقدان حمایت سازمانی</p> <p>۶۶. وجود بروکراسی اداری در جهت هزینه کردن بودجه مصوب/ وجود بروکراسی افسار گسیخته</p> <p>۶۷. ناکافی بودن هسته‌های تحقیق و توسعه در سازمانها</p> <p>۶۸. فرایند طولانی تعیین اولویت‌ها، بررسی و تصویب</p>	

۵- نتیجه گیری

امروزه نقش مهم و کلیدی پژوهش در توسعه همه جانبه و پایدار علم و فناوری بر هیچ کس پوشیده نیست و فعالیت‌های پژوهشی، پیوندی محکم با توسعه و پیشرفت جوامع دارد و تحقق اهداف و برنامه‌های توسعه بر پایه تحقیقات علمی استوار بوده و پژوهش بستری مناسب جهت بروز خلاقیت و نوآوری و دستیابی به توسعه درون‌زا است. زیرا مطالعه و پژوهش به منظور بازشناسی و تبیین مسائل و نیازهای گوناگون سازمان‌ها و ارائه راهبردهای مناسب برای حل مسائل صورت می‌گیرد؛ همچنین اهتمام به کاربردی نمودن نتایج طرح‌های مطالعاتی و تحقیقاتی جهت استفاده از نتایج آنها در سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های سازمان‌ها امری مهم است. زیرا اگرچه یافته‌های پژوهشی در ارتقای کیفیت زندگی و توسعه‌ی سطح رفاه جامعه نقش بسزایی ایفا می‌کنند؛ اما این یافته‌ها تا زمانی که جنبه‌ی کاربردی پیدا نکنند و در دسترس متقاضیان قرار نگیرند از اهمیت لازم برخوردار نشده و هزینه‌های زیادی که صرف پژوهش و تولید علم می‌شود را جبران نخواهند کرد. لذا در تحقیق حاضر هدف شناسایی چالش‌های پیش روی انجام فعالیت‌های پژوهشی و بکارگیری از دستاوردهای آن در دستگاه‌های اجرایی استان گیلان به عنوان زیرمجموعه‌هایی از نظام اداری کشور در نظر گرفته شد. برای این منظور مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی صورت گرفت و پس از مشخص شدن اینکه وضع موجود دستگاه‌های اجرایی استان بلحاظ میزان حمایت مدیران عالی، توجه به امر تحقیق و توسعه در برنامه‌ریزی استراتژیک دستگاه‌ها و میزان آمادگی زیرساختی، مالی، منابع انسانی، فناوری و ... در حد متوسطی است. در نهایت ۱۰۱ چالش از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی شناسایی شد و در ۷ دسته از چالش‌ها طبقه‌بندی شد. این نتیجه حاکی از آن است که علی‌رغم اهمیت تحقیق و پژوهش، در اغلب دستگاه‌های اجرایی چالش‌ها و تنگناهایی وجود دارد که می‌بایست در صدد رفع آنها بر آمد زیرا منافع حاصل از انجام موفقیت‌آمیز پژوهش و در پی آن اجرای مطلوب دستاوردهای پژوهشی؛ در وهله اول، نصیب مدیران، سهامداران، دست‌اندرکاران و کارکنان سازمان‌ها شده و یا به عبارتی دیگر، به کل مجموعه دستگاه اجرایی بر می‌گردد؛ در وهله دوم، ارتقاء پژوهش‌محوری و پرداختن به فعالیت‌های تحقیق و توسعه، بهبود کمی و کیفی محصولات و خدمات به مشتریان را به دنبال خواهد داشت که این امر باعث می‌شود مردم جامعه به طور مستقیم و غیرمستقیم از مزایای آن بهره‌مند شوند (یا منجر به رفاه حال جامعه خواهد شد)؛ در وهله سوم، این امر منجر به رفع مشکلات استان و در سطحی کلان رفع مشکلات کشور در زمینه‌های مختلف می‌شود و توسعه پایدار استان و به تبع آن کشور را به دنبال خواهد داشت؛ و وهله‌ی پایانی، سرمایه‌گذاری در امر پژوهش و تلاش جهت بهره‌برداری بهینه از نتایج آن، زمینه را برای بهبود رقابت-پذیری کشور در عرصه‌های بین‌المللی فراهم خواهد آورد.

در پایان برای بهبود وضعیت و رفع چالش‌های پیش روی فعالیت‌های پژوهشی و بهره‌برداری از دستاوردهای آن از کارشناسان دستگاه‌های

<p>۸۹. بسیاری از دستاوردها و برنامه‌های عملیاتی خارج از حیطه وظایف دستگاه انجام دهند پژوهش بوده و عملاً توسط آن دستگاه قابل اجرا نیست و الزامی برای انجام آن وجود ندارد</p> <p>۹۰. دستاوردهای پژوهشی و شیوه‌های جدید کشف شده ممکن است با دستورالعمل‌ها و قوانین جاری سازمان‌ها هماهنگی لازم را نداشته باشد/ مغایرت نتایج پژوهش‌ها با استانداردهای تعریف‌شده یک سازمان</p> <p>۹۱. دستاوردهای پژوهشی فاقد جامعیت هستند؛ یعنی بررسی‌های اقتصادی، قانونی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، رقابتی، زیست‌محیطی و ... در آنها لحاظ نشده است.</p> <p>۹۲. پژوهش‌ها هدفمند و ادامه‌دار نیستند/ پژوهش‌ها اغلب موردی و غیرمرتبط با پژوهش‌های قبلی می‌باشند/ تحقیق و پژوهش کردن به صورت منفک و جزیره‌ای</p> <p>۹۳. نحوه تعریف پروژه به گونه‌ای که منجر به استفاده شود به طور کامل و شفاف وجود ندارد.</p> <p>۹۴. ضعف در زنجیره پژوهش تا اجرا و تجاری‌سازی در پژوهش‌ها به چشم می‌خورد.</p>		
<p>۹۵. عدم هماهنگی بین دستگاه‌ها و سازمان‌های که بر روی یک موضوع مشترک و مشابه فعالیت دارند.</p> <p>۹۶. عدم وجود تعامل در بین دستگاه‌های علمی و اجرایی استانی، باعث تعلل در همه جانبه بودن طرح‌ها و بکارگیری دستاوردهای آن می‌گردد.</p> <p>۹۷. پژوهش‌ها اغلب در سطح دستگاه‌ها باقی می‌ماند و به اطلاع سایر دستگاه‌های ذی‌ربط نمی‌رسد</p> <p>۹۸. عدم دسترسی به اطلاعاتی از مطالعات انجام شده که منجر به انجام پژوهش‌های تکراری می‌شود بدون اینکه به راهکارهای کاربردی بتوان دست یافت</p> <p>۹۹. عدم ارتباط بین واحدهای تحقیقاتی سازمانها جهت ارائه اطلاعات به یکدیگر/ ضعف حلقه ارتباط بین مراکز پژوهشی و تحقیقاتی در دستگاه‌ها</p> <p>۱۰۰. عدم تمایل برخی از دستگاه‌ها به در اختیار گذاشتن بانک اطلاعاتی خود به سایر دستگاه‌ها به خاطر نگرانی از سوء استفاده‌های احتمالی و همچنین هزینه‌هایی زیادی که برای کسب اطلاعات نموده‌اند</p> <p>۱۰۱. عدم هماهنگی و ناهمخوانی بودجه‌های پژوهشی دو دستگاه اجرایی که فصل اشتراک زیادی با یکدیگر دارند و لذا متوقف شدن فرایند پیاده‌سازی دستاوردها به دلیل این ناهمگنی</p>	<p>تنگناها و چالش‌های بین سازمانی</p>	<p>۷</p>

- طراحی ساز و کار مناسب برای استفاده از توان بالقوه نیروهای داخلی سازمان در امر تحقیقات
- توسعه تیم‌های پژوهش محور در سازمان‌ها
- بهره‌گیری از تخصص و توانمندی نیروهای سازمانی در ایجاد تفکر خلاق و تشویق نوآوری
- ۶- انتخاب درست افراد متناسب با آگاهی‌ها و تخصص آنان در زمینه پژوهش‌های علمی مرتبط:
- شناسایی و تشویق پژوهشگران در حوزه درون‌سازمانی و برون-سازمانی برای انجام پژوهش و حمایت همه‌جانبه از پژوهشگران و مجریان
- تلاش برای ایجاد تعهد در کلیه‌ی نیروهای توانمند درون‌سازمانی
- شناسایی نخبگان مرتبط
- به کارگیری افراد متخصص و استفاده از دانش و تجارب پژوهشی آنها.
- ۷- تعیین سازو کار پیگیری و نظارت مستمر بر روند فعالیت‌های پژوهشی؛ به عبارتی دیگر، پیگیری و نظارت مستمر از سوی مقام ارشد دستگاه‌های اجرایی در خصوص عملی کردن نتایج توسط کارشناسان ذی‌ربط.
- ۸- آینده‌نگری و شفاف‌سازی ارزش اقتصادی پژوهش و دستاوردهای آن در صورت اجراء:
- برنامه‌ریزی مدون برای انجام مطالعاتی با موضوعات مشخص و کاربردی
- تعریف پروژه‌های تحقیقاتی تنها زمانی صورت گیرد که وضعیت فاز اجرایی آن مشخص باشد.
- مشخص نمودن مزایای بهره‌برداری از نتایج پژوهش‌ها به صورت واضح، قابل درک، ملموس و دست‌یافتنی پیش از انجام پژوهش.
- ۹- برنامه‌ریزی راهبردی و آینده‌نگرانه برای تداوم و یکپارچگی اقدامات و پژوهش‌ها با امکان بازنگری مجدد.
- ۱۰- تحلیل یافته‌ها و حذف موارد نادرست و تهیه چارچوب‌ها و خط-مشی در زمینه به کارگیری داده‌ها؛ به عبارتی دیگر، شفاف‌سازی خروجی‌های پژوهش و ابلاغ آنها به صورت دقیق در قالب سیاست‌های مدون.
- ۱۱- دسته‌بندی، ارزش‌گذاری و اعتبارسنجی دستاوردهای بدست آمده و سپس تدوین و هماهنگ کردن دستاوردها؛ ارزشیابی از کل مطالعات انجام شده، بازنویسی و اصلاح آنها براساس نیازهای کاربردی.
- ۱۲- تشکیل دبیرخانه‌ای تخصصی جهت نظارت بر اجرای دستاوردهای پژوهشی با هدف ارتقای بهره‌وری مطالعات و بهره‌برداری بهینه.
- ۱۳- اصلاح ساختار اداری و در صورت امکان اصلاح قوانین خشک و غیرمفید یا تعریف الزامات قانونی جدید.
- ۱۴- تهیه نقشه تحقیقاتی-اجرایی و عملیاتی مشترک با مشارکت دستگاه‌های اجرایی که بر روی یک موضوع مشترک یا موضوعات متنوع

- اجرائی استان گیلان، درخواست شد تا راهکارهایی ارائه نمایند، که پس از گردآوری و جمع‌بندی می‌توان به صورت ذیل به آنها اشاره نمود:
- ۱- تشکیل کمیته‌های تخصصی هماهنگی و همکاری میان‌دستگاهی از نخبگان سازمانی:
- تقویت همکاری بین دستگاه‌ها و ایجاد اتحاد استراتژیک میان سازمان‌هایی که دارای رسالت و چشم‌اندازهای مشترک هستند جهت هم‌افزایی و دستیابی به نتایج مطلوب
- تعامل و هم‌اندیشی در قالب جلسات مشترک و گردهمایی‌های تخصصی با حضور کارشناسان مجرب
- هماهنگی و انسجام دستگاه‌ها
- همگرایی دستگاه‌های متولی
- ادغام برخی از سازمان‌های تحقیقاتی موجود در سطح استان
- شناسایی متخصصان آگاه، با تجربه، دلسوز از حوزه‌های مختلف و دعوت آنان به عنوان مشاور برای حضور در کمیسیون‌ها جهت ارائه نظرات کارشناسانه و پیگیری نتایج
- ۲- تهیه طرح‌های مطالعاتی قابل اجراء و امکان‌پذیر مطابق با نیازهای دستگاه‌های اجرایی و دارای قابلیت ارزش افزا و اولویت‌دار:
- نیازسنجی و امکان‌سنجی طرح‌های پژوهشی و انتخاب بهترین پیشنهاد
- تعیین اولویت با توجه به نیاز روز دستگاه‌هایی اجرایی برای تبدیل شدن به دستگاهی پیشرو
- تعریف طرح‌های پژوهشی در حوزه تخصص و فعالیت دستگاه‌های اجرایی
- ۳- ایجاد یک بانک اطلاعاتی جامع مجازی برای دسترسی پژوهشگران و دستگاه‌های اجرایی برای جلوگیری از موازی کاری و دستیابی آسان به پیشینه اطلاعات و کارهای تحقیقاتی در حال اجراء؛ و به عبارتی، ایجاد پرتالی جامع برای جمع‌آوری و یکپارچه‌سازی اطلاعات.
- ۴- تخصیص منابع مالی بیش از آنچه که در حال حاضر تخصیص داده می‌شود برای بهره‌برداری بهینه از نتایج دستاوردهای اولویت‌دار و دارای ارزش افزوده:
- تخصیص بودجه مورد نیاز در جهت پردازش، جمع‌بندی و کاربردی نمودن نتایج حاصل از تحقیقات
- تخصیص اعتبارات ویژه برای اجرای دستاوردهای تحقیقاتی حداقل میان‌مدت؛ زیرا تصور اینکه موضوعات علمی-تحقیقی در کوتاه‌مدت جواب می‌دهد بسیار ساده‌لوحانه است.
- ۵- گسترش فرهنگ پژوهش و جلب مشارکت نیروهای توانمند برای اجرای دستاوردهای پژوهشی:
- بسترسازی فرهنگی به منظور ایجاد اعتقاد در مدیران و تصمیم-سازان دستگاه‌های اجرایی در راستای استفاده از نتایج پژوهش‌ها
- جاری کردن فرهنگ تحقیق در سطح سازمان‌ها

- کار می‌کنند با بررسی دقیق موضوع و تلفیق آن با اعتبارات، معیارها و قوانین.
- ۱۵- ایجاد یک ساختار سیاسی به عنوان یک جریان منطقی تا تغییرات در سطوح مدیریتی به عنوان یک پدیده عادی تلقی شده و نظام‌های مدیریتی را تحت تأثیر قرار ندهد؛ زیرا بسیار اتفاق افتاده که با تغییر مدیران، بسیاری از کارهای پیشین نیمه‌کاره رها می‌شوند.
- ۱۶- اشتراک بودجه دستگاه‌هایی که برای پیاده‌سازی کامل دستاوردهای پژوهش‌هایی با اهداف مشترک که از قبل انجام شده‌اند یا در حال انجام هستند.
- ۱۷- ارزیابی عملکرد فعالیت‌های پژوهشی در داخل سازمان‌های اجرایی و بسترسازی مناسب برای اشاعه‌ی دستاوردها در درون سازمان.
- ۱۸- بهتر است به جای تخصیص بودجه جداگانه به هر دستگاه در استان‌ها که ممکن است به نسبت کم یا زیاد باشد، وزارتخانه‌های مربوطه، بودجه پژوهشی را به مراکز تحقیقات خود تخصیص دهند، سپس یافته‌های پژوهشی از طریق وزارتخانه‌ها برای پیاده‌سازی به دستگاه‌های اجرایی استانی ابلاغ گردد. البته برای این کار بهتر است کارشناسان و متخصصانی از دستگاه‌های هر استان را نیز برای آگاهی از شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، آب و هوایی و ... هر استان در کارگروه‌های تحقیقاتی دعوت کنند و از دیدگاه‌های آنان آگاه شوند. از ویژگی‌های این راهکار:
- جلوگیری از تکه تکه شدن بودجه و هدر رفت بودجه
 - کاهش زمان تصویب طرح پیشنهاد، اجرای طرح و اخذ مجوز قانونی برای پیاده‌سازی
 - ایجاد الزامات قانونی برای اجرا توسط دستگاه‌ها و اطمینان خاطر از اجرایی شدن
 - زمینه‌سازی برای ارزیابی هرچه بهتر دستگاه‌ها؛ بدین ترتیب که هر سازمانی در پیاده‌سازی این دستاوردها موفق شدند، جز سازمان‌های پیشرو و برتر معرفی شوند و از آنان تقدیر به عمل آید.
- ### ۶- منابع و مآخذ
- [۱] دهقانی، علی. خردمند، کامران. عبدی، محمد. (۱۳۸۶)، اثربخشی هزینه‌های تحقیق و توسعه (بررسی موردی تعاونی‌های تولیدی استان خراسان رضوی و صنایع ایران)، فصلنامه بررسی‌های اقتصادی، دوره ۴، شماره ۲، ۹۹-۱۱۴.
- [۲] سالمی، صدیقه. شکوهی، مصطفی. عیب‌پوش، ساناز. نجات، سحرناز. کاشانی، هما. (۱۳۸۹)، شناسایی چالش‌های به کارگیری یافته‌های تحقیقاتی در عملکرد بالینی پرستاران مراکز درمانی کشور، مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران، دوره ۶، شماره ۱، ۹-۱.
- [۳] صافی، احمد، (۱۳۸۰)، اهمیت و جایگاه پژوهش در آموزش و پرورش، تلاش‌ها، چالش‌ها و سیاست‌های آینده، پژوهشنامه آموزشی، شماره ۳۵.
- [۴] صدری‌نیا، محمد، وروانی، محسن، (۱۳۸۷)، نقش تحقیق و توسعه در ارزش-آفرینی شرکت‌ها از دیدگاه خیرگان، فصلنامه تخصصی پارک‌ها و مراکز رشد (رشد فناوری)، شماره ۱۵، ۵۵-۴۸.
- [۵] عرب مازار، عباس. جمشیدی، محمد تقی. صالحیان عمران، ابوالفضل. (۱۳۸۸)، آسیب‌شناسی تحقیق و توسعه در سازمان‌های دولتی، ماهنامه تدبیر، شماره ۲۰۷، ۴۹-۵۵.
- [۶] علمداری، علی کرم. افشون، اسفندیار. (۱۳۸۲)، چالش‌های موجود در انجام فعالیت‌های پژوهشی از دیدگاه اعضاء هیئت علمی دانشگاه‌های شهر یاسوج، ارمغان دانش، دوره هشتم، شماره ۲۹، صص ۲۷-۳۵.
- [۷] قورچیان، نادرقلی، (۱۳۸۳)، آسیب‌شناسی و آسیب‌زدایی پژوهشی کشور (جلد ۱)، تهران، بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی.
- [۸] کشاورز، محسن. رحیمی، محسن. سلیمی، مجید. (۱۳۸۹)، نقش مراکز تحقیق و توسعه (R&D) در نظام نوآوری، نشریه صنعت و دانشگاه، دوره سوم، شماره ۷ و ۸، ۳۵-۴۴.
- [۹] مرادی، محمود. دوستار، محمد. قادری‌فر، اسماعیل. زنجانی، بهناز. (۱۳۹۲)، شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌های فراروی پژوهش: مطالعه مورد پژوهشگاه-های زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، فصلنامه علمی پژوهشی سیاست علم و فناوری، دوره ششم، شماره ۱، ۴۷-۳۵.
- [۱۰] معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، (۱۳۸۹)، مجموعه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، تهران، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور.
- [۱۱] معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور، (۱۳۹۲)، نقشه راه اصلاح نظام اداری، تهران، معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور.
- [۱۲] میری غفازاده، شمس. نظری، حسن. متذکر، مرتضی. (۱۳۹۱)، بررسی چالش‌های موثر بر فعالیت‌های تحقیقاتی از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال ۸۹، دو ماهنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره دهم، شماره ۶، صص ۸۶۶-۸۵۸.
- [۱۳] هداوندی، سعید. (۱۳۸۲)، پژوهش و پژوهش‌محوری در قاب بایدها و نبایدها، ماهنامه صنایع الکترونیک، شماره ۱۰، صص ۴۵-۳۵.
- [۱۴] ذوعلم، علی. (۱۳۸۴)، تأملی در مفهوم «چالش»- واژه «چالش» در ادبیات اجتماعی فرهنگی ایران، ماهنامه اندیشه و تاریخ سیاسی ایران معاصر، دوره چهارم، شماره ۳۶، ۳۷-۳۴.
- [15] Atkinson, M., Turkel, M., Cashy, J., (2008), **Overcoming Barriers to Research in a Magnet Community Hospital**, Journal of Nursing Care Quality, 23(4), 362-368.
- [16] Brown, C. E., Ecoff, L., Kim, S. C., Wickline, M. A., Rose, B., Klimpel, K., Glaser, D., (2010), **Multi-institutional study of barriers to research utilization and evidence-based practice among hospital nurses**, Journal of Clinical Nursing, 19, 1944-1951.
- [17] Dietel, R., McKenna, B., (2013), **Overcoming common barriers to research use**, Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA (April 2013).
- [18] Funk, S. G., Tornquist, M. T., Champagne, M. T., (1995), **Barriers and facilitators of research utilization: an integrative review**, Nursing Clinics of North America, 30(3), 395-407.
- [19] Grant, H. S., Stuhlmacher, A., Bonte-Eley, S., (2012), **Overcoming Barriers to Research Utilization and Evidence-Based Practice among Staff Nurses**, Journal for Nurses in Staff Development, 28(4), 163-165.
- [20] Grisham, T., (2009), **The Delphi technique, a method for testing complex and multifaceted topics**, International Journal of Managing Projects in Business, 2(1), 112-130.
- [21] Hemsley-Brown, J. V., (2004), **Facilitating Research Utilization: a cross sector review of the research evidence**, International Journal of Public Sector Management, 17(6), 534-553.

- [22] Hennink, M. Stephenson, R., (2004), **Using Research to Inform Health Policy: Barriers and Strategies in Developing Countries**, Opportunities and Choices Working Paper, 9, pp. 1-37.
- [23] Hutchinson, A. M., Johnston, L., (2004), **Bridging the Divide: A Survey of Nurses' Opinions Regarding Barriers to, and Facilitators of, Research Utilization in the Practice Setting**, Journal of Clinical Nursing, 13(3), 304-315.
- [24] Sitzia, J., (2002), **Barriers to Research Utilization: the Clinical Setting and Nurses Themselves**, Intensive and Critical Care Nursing, 18, 230-243.
- [25] **World Economic Forum**, (2010), the Global Competitiveness Report, 2010-2011.
- [26] **World Economic Forum**, (2011), the Global Competitiveness Report, 2011-2012.
- [27] **World Economic Forum**, (2012), the Global Competitiveness Report, 2012-2013.
- [28] **World Economic Forum**, (2013), the Global Competitiveness Report, 2013-2014.
- [29] **World Economic Forum**, (2015), the Global Competitiveness Report, 2015-2016.
- [30] World Health Organization, (2006), **Turning Research into Practice: Suggested Actions from Case Studies of Sexual and Reproductive Health Research**, Department of Reproductive Health and Research, Geneva, 2006.
- [31] Mafeniya, P., (2014), **Challenges Faced by Higher Education Institutions in Research Skills Development: A South African Open and Distance Learning Case Study**, Mediterranean Journal of Social Sciences, 5(4), pp. 436-442.
- [32] Nabeiei, P., Mousavinezhad, H., Amini, M., (2015), **Barriers that Prevent Implementation of Research in Medical Education**, Journal of Advances in Medical Education, 1(1), pp. 10-21.